

RUDAR

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu s datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

21. štev.

V Ljubljani, dne 24. julija 1914.

V. leto.

Draginja.

Zmagonosna pot kapitalizma pričena s tem, da z neizprosno tekmo v nizkih cenah potlači rokodelca. Stroj omogoča izdelovanje blaga po tovarniškem načinu, pri čemer so stroški nižji nego pri ročnem izdelovanju. Železnice in parobrodni pa omogočajo cenen prevoz. Pri tem pa sili tekmovalci, da se nastavi prodajne cene primerno lastnim stroškom, ki postajajo vedno nižji. Nekdaj je splošnost od tega imela koristi; mnogi porabni predmeti, ki so bili vsled visokih cen poprej dostopni samo bogatinom, so postali tako poceni, da so si jih mogli omisliti tudi drugi. Seveda je bila ta prednost plačana z življensko srečo brezmejno izkoriščanih delavcev, ki se jih je natlačilo v tovarne in pa s propadom rokodelcev. Če se je pa na to opozorilo narodne ekonomice, so le-ti zmajevali z ramami ter dokazovali, da »gospodarski napredek« zahteva prosto tekmovalne; žrtve pa se mora prenašati.

Hvalisano svobodno tekmovalje pa je navezadnje tudi kapitalistom postalo neprijetno. Boj v cenah je dovedel do tega, da se je končno omejilo dobičke in da so veliki tovarnarji gospodarsko uničili manjše. »Javno mnenje«, ki je bilo gluho pritožbam malih obrtnikov, se je z vso ljubeznijo zavzelo za pritožbe kapitalističnih podjetnikov. Saj je bilo javno mnenje še vselej vlačuga mogočnih in vplivnih. Ko je potem bila prizadeta še družba privilegiranih veleposestnikov v deželah evropske celine, je bilo konec hvalisanja svobodnega tekmovalja. V Ameriki se je pričelo orati celino; stroj je omogočil ceneno proizvajanje, železnice in parobrodni pa so omogočili, da se je ceneno žito prodajalo na evropskih trgih za slepo ceno. Veleposestniki so se nahajali pred polomom.

Tako je v zadnji četrti 19. stoletja skoraj v vseh kapitalističnih državah nastala gospodarska politika, katere cilj je bil, preprečiti padanje cen. Predvsem je šlo za to, da se otežijo tekmovalje inozemstva s carino na inozemsko blago. Carinsko varstvo pa so domači proizvajalci kmalu izkoristili; sporazumeli so se, združili se v kartele in konvencije, da poženejo cene domačega blaga zopet navzgor. Carine pa so bogatile tudi državo. Vsled tega je postala doba varstvenih carin obenem doba neprestanega naraščanja indirektnih davkov, ki so neznosno podražili mnoge predmete za množinsko vporabo. Ta način gospodarske politike je brezdvomno najvažnejši vzrok naraščanja blagovnih cen v zadnjih desetletjih. Tehnika neprestano napreduje ter povzroča, da padajo proizvajalni stroški, zlasti pri proizvajanju industrijskega blaga. To pa ne pride v korist odjemalcem, temveč vlekapitalistom, ki umetno vzdržujejo tržne cene na višku in na ta način večajo svoj profit.

Ako so mali obrtniki upali, da bo narašča-

nie blagovnih cen zadrževalo njih propadanje, so se kruto motili. Že davno so postali odvisni od veleindustrije, ker so primorani, da kupujejo svoja proizvajalna sredstva od tovarn. Cene teh proizvajalnih sredstev — orodja in strojev kakor tudi surovin — določajo kartelirani tovarnarji. Nasproti temu pa rokodelci ne morejo primerljivo zvišati cen svojih izdelkov, ker sicer izgubijo svoje odjemalce. Vrhu tega pa jih draginja takozvanih polizdelkov tembolj sili, da izdelujejo blago od surovine do porabnega predmeta v enem obratu; koncentracija (osredotočenje) torej napreduje. Ravnotako hite kupovalci tembolj v velike blagovne založbe, ker le-te lahko vedno bolj poceni prodajajo nego manjši trgovci. Visoke cene upropastijo danes male obrtnike ravnotako, kakor so jih pred sto leti upropastile nizke cene.

Temu pa se je pridružil še drug pojav: konec devetdesetih let pretečenega stoletja so pričele naraščati tudi cene poljedelskih proizvodov in naraščajo trajno. »Ameriška konkurenca«, ki je baje upropastila evropsko poljedelstvo, je že davno izgubila svoje grozote. Cene žita in mesa neprestano naraščajo na svetovnem trgu. Čelo izredno bogate letine pritiskajo le mnogogrede na trg. Prišlo je tako daleč, da se nezadostno pokriva potrebe človeštva na živilih. Temu pa ni tako, da bi človeštvo ne imelo možnosti za zadostno proizvajanje živil. Še je neizmerno mnogo rodovitne zemlje, ki pričakuje pluga, še se lahko ogromno pomnoži plodovitost zemlje v kulturnih državah. Ker pa kapitalisti grabijo prebogat dobičke, ni sile za otvoritev dotičnih področij ali pa za pomnožitev proizvajanja v kulturnih državah. Ob kapitalističnem proizvajanju namreč niso merodajne koristi velikih množic, temveč edinke profita. Razmerno pomanjkanje, ki gonilno cene poljedelskih proizvodov kvišku, ni posledica naravnih razmer, temveč je posledica kapitalistične anarhije.

Kakšna blaznost pa je v tem, da cene živil na svetovnem trgu naraščajo in se vkljub temu v mnogih deželah, zlasti pa v Avstriji, potom carin umetno viša cene!

Če je kapitalizem v svoji mladostni moči pospešil razvoj svetovnih proizvajalnih moči in obenem z nizkimi cenami, ki so bile njegovo osvojevalno orožje, ustvaril koristi, je za postarajoč kapitalizem tendenca višanja cen in s tem odiranja množic, zhamenje propada. Delavci se morejo ubraniti draginje le na ta način, da svojo delovno moč dražje prodajajo in da zahtevajo višjo plačo. Ravno proti temu pa se borijo kapitalisti. Oni so izvrstno organizirani, ne samo zato, da gonijo cene kvišku, temveč tudi zato, da tlačijo mezde. Tu velja torej tudi za delavce, da združujejo svoje moči in s tem na političnem polju izsilijo izpremembo gospodarske politike in da na strokovnem

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petič vsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane petič vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

polju spravijo mezde v soglasje s cenami. Končni cilj tega boja pa mora biti odstranitev kapitalistične anarhije in izkoriščanja.

Začasno načelstvo nezgodne zavarovalnice rudarjev — imenovano.

Ministrstvo za notranje stvari je dne 8. julija t. l. sporazumno z ministrstvom za javna dela imenovalo začasno načelstvo (provizorično) nove nezgodne zavarovalnice rudarjev, katera prične poslovati, kakor smo že naznačili, z novim letom. Vladnim potom imenovano načelstvo, ki sestaja z 18 članov, bo izvršilo vse predpriprave, ter ostane na čelu nezgodne zavarovalnice rudarjev od izvolitve definitivnega načelstva. Toliko časa bo seveda tudi vodilo vse posle zavarovalnice. Po dunajskem uradnem listu z dne 9. julija so v začasno načelstvo bili imenovani, in sicer:

I. Zastopniki rudniških podjetnikov:

Člani:

Dr. Avgust Fillunger, centralni ravnatelj vitkoviške rudniške in železarske družbe v Moravski Ostravi;

Dr. Moric Kaspaar, generalni tajnik avstrijske alpske montanske družbe na Dunaju;

Dr. Blašek, centralni ravnatelj mosteške rudniške družbe v Mostecu;

Dr. Hermann Erben, ravnatelj železarsko-industrijske družbe na Dunaju;

Rudniški svetnik dr. Franc Pospišil, centralni inšpektor kamnitih premogovnikov cesarja Ferdinanda severne železnice v Moravski Ostravi;

Anton Šimicek, rudniški ravnatelj galiških montanskih obratov akcijske družbe Sierca.

Namestniki:

Rajmund Cimmermann, ravnatelj rudnikov grofa Lariša v Karvinu;

Rudniški svetnik Franc Hvizdalek, svetnik generalnega ravnateljstva v Mostecu;

Dr. Erih Mládek, ravnatelj kamnitih premogovnikov Orlova-Lazy v Dombrovi;

Julij Overhof, ravnatelj avstrijske rudniške in fužinske družbe na Dunaju;

Herman Mitteregger, centralni ravnatelj blažberške rudniške družbe »Union« v Celovcu;

Dr. Moric Weis, generalni tajnik trboveljske premogokopne družbe na Dunaju.

II. Zastopniki zavarovancev (delavcev):

Člani:

Alojzij Bouček, tajnik Unije rudarjev avstrijskih v Steinau pri Freistadtu;

Anton Jarolim, rudar v Trnovanih pri Teplicah;

Peter Cingr, državni poslanec v Tešinu;

Anton Meixner, rudar v Gnidovih jamah v Niedergeorgentalu pri Mostecu;

Jožef Mayer I., rudar v Eisenercu;

Ivan Zalesky, rudar v Lipjetinu.

LISTEK.

FERDINAND HANUSCH.

Kriza.

(Pravljica.)

V glavnem mestu velike države sta imela dva kralja svoja sedeža; eden kronan in eden nekronan. — Kronan se je imenoval Kristijan II., nekronan Moloh I.

Kristijan kot najvišji gospod čez armado je bil poveljnik velike armade pešcev in konjenikov, na mokrem in na suhem. Njegove vojske so se bale majhne sosedne države, preteče vojne ladije so križarile po morju. Vojska uradnikov je bila v njegovem imenu vročično delavna, z brutalno silo je izterjaval davke od najrevnejših izmed revnih, na obzir so lahko računali bogataši. Vojska policajev je skrbela za javni red in mir. Če se je pa kdo kljub temu drznil mrmrati nad težkimi bremenimi, tedaj se je našlo dovolj sodnikov, ki so v imenu Kristijana II. revolucionarja za več let oropali svobode. A to se ni mnogokrat zgodilo. Vojska farjev je skrbela za poneumnjevanje delavnega ljudstva, ki je že davno izgubilo sleherno upa-

nje na izboljšanje svojega položaja na tem svetu in ki je mislilo samo na to, da si s pridnim izvrševanjem pokore pridobi dobrote nebes.

Kot najvišji šef vojakov, uradnikov in policajev je razpolagal Kristijan II. z nenavadno silo, ki jo je brezobzirno izrabljal za tlačenje svojih podložnikov. A ni mu bilo le do moči, hotel je biti tudi slavjen. Ob najmanjši priliki so po vsej državi prirejali slavnosti na stroške mest in vasi. Odvisni časopisi so morali prinášati dolga poročila, v katerih so slavili Kristijana II. za umnega vladarja in so razglašali po svetu patriotizem ljudstva.

Obdan od velike jate brezdelnežev in parasitov je živel Kristijan II. na svojem dvoru veselo, brezskrbno življenje.

Moloh I. je moral biti skromnejši. Imel je sicer vso zemljo, rudnike in tovarne, železnice in parnike, zunanji časti pa se je moral odreči. Ampak vse, kar je delalo, je bilo pod njegovim poveljstvom. — Možje in žene, starčki in otroci, vse mu je delalo tlako. On ni določeval le mezde in delovnega časa, temveč od njega je bilo odvisno, ali je smel kdo delati ali ne. In ker v tej državi revež brez dela ni mogel živeti, je bil na ta način Moloh I. zapovednik nad življenjem in smrtjo svojih sužnjev. Na sto-

tisoče uradnikov v gozdu in na polju, v rudnikih in tovarnah, na železnicah in ladjah je pri-ganjalo delavce k delu.

Nenasiten je bil njegov pohlep. Ako je imel sto milijonov, tedaj jih je hotel tisoč, ko jih je imel tisoč, tedaj si je zaželel milijone. Tovarne so se množile dan za dnem kakor gobe po dežju in gost dim iz visokih tovarniških dimnikov je zastrupljeval ozračje. Vedno več sužnjev so pošiljali v podzemelske globočine, da so spravljali na svetlo premog in druge dragocene rude. Omrežje železniških prog se je zgostilo, vedno več ladij je plulo po morjih, da so prevažale blago v tuje dežele. Zadnje je bilo neobhodno potrebno, zakaj plače delavcev v državi sami so bile tako nizke, da delavci niso mogli kupovati industrijskih izdelkov. Izdelovali so fino sukno, pa so se morali oblačiti v cunje; izdelovali so čevlje, pa so letali bosí okoli. Vsi od delavcev ustvarjeni veličastni izdelki so bili namenjeni izključno bogatinom v deželi in inozemstvu; sami niso imeli od svojega dela nobenega užitka.

Zgodilo pa se je nekega dne, kar bi utegnilo imeti za vso deželo težke posledice. Kristijanu II., ki se za gospodarske razmere svoje države ni brigal, so postale naenkrat deželne meje preozke, z roparskim pohodom si je hotel

Na mestniki:

Ivan Berger, kovač jame »Hermengild« v Poljski Ostravi;
Jožef Niepel, strojnik jame »Wilhelmina« v Zdareku;
Josip Oktaviec, vrtalni mojster v Wolanki pri Boryslavi;
Franc Rothe, kopač jame »Tegetthof« pri Mostecu;
Ignacij Siter, poslovodja občnega konsumnega društva v Trbovljah;
Ivan Zwanzger, okrožni tajnik Unije rudarjev avstrijskih v Ljubnu.

III. Strokovnjaki. (Vladna skupina):

Člani:

Dvorni svetnik Czuben, profesor na visoki tehniški šoli na Dunaju;
Vladni svetnik Karel Kögler, ravnatelj delavske zavarovalnice proti nezgodam na Dunaju;
Rudniški nadsvetnik Gottfried Hüttemann v Mostecu;
Zdravstveni nadsvetnik vladni svetnik dr. Arpad Kršič, zdravstveni konsulent v ministrstvu za javna dela;
Rudniški nadsvetnik Josip Bochenski v Krakovu;
Viktor Kadi, uradnik praške železarsko-industrijske družbe na jami »Mairau« v Vinaricah pri Kladnu.

Na mestniki:

Dr. Adolf Horst, zdravstveni konsulent v ministrstvu za javna dela;
Dvorni svetnik Hugo Preus v Teplic-Sónavi;
Ivan Antl, predsednik zveze rudniškega uradništva v Moravski Ostravi.

Po prečitaniu predstoječe liste takoj opazimo, da se v skupini podjetnikov nahajajo zastopniki največjih in najmočnejših rudniških družb. Kar se tiče zastopnikov delavcev, so isti, v kolikor nam trenutni pregled kaže, bili izvzeti iz peterih organizacij. Izmed imenovanih zastopnikov so Bouček, Cingr, Jarolim, Oktawiec, Siter in Zwanzger člani Unije rudarjev avstrijskih. Ostali so izvzeti iz nekkih drugih brezpomembnih zakotnih organizacij rudarjev, ki jih več ali manj podpirajo podjetniki in so torej rudarjem več v kvar kakor pa v korist. Ako pa upoštevamo, da pripadajo razen navedenih članov naše Unije ostali imenovani delavski zastopniki raznim strujam, in se med njimi nahajajo nemški nacionalci, krščanski socialci, češki nacionalci, separatisti, neodvisni socialisti itd., tedaj je razvidno, da je naši Uniji sovražna mešanica dobila sorazmerno večje zastopstvo, kakor ji po pravici gre. Brezdvomno se je naši Uniji pri razdelitvi mandatov zgodila velika krivica, kar že dokazuje dejstvo, da ima naša Unija petkrat toliko članov, kakor pa vsa ostala anarho-klerikalno-nacionalistična družba lizunov in izdajalcev interesov rudarjev skupaj. Sicer pa nam vsa stvar vnovič dokazuje, da razen podjetnikov tudi vlada te konfuzne, zakotne organizacije raznih mamelukov neguje ter proti poštemim težnjam velike naše Unije podpira. To je bilo ob tej priliki treba povedati.

Pa še nekaj besed o imenovanju takozvanih strokovnjakov. Vlada je opetovano izjavila, da smatra skupino imenovanih strokovnjakov za potrebno, ki jo ni mogoče pogrešati, ker baje uglaja nasprotja med skupinami voljenih zastopnikov delavcev ter podjetnikov. Z drugimi besedami povedano, od vlade imenovani strokovnjaki imajo nalogo »puferev«, ki se jih po njenem mnenju mora namestiti med zastopnike

delavcev in zastopnike podjetnikov, da uglajajo dotikajoča se obojestransko nasprotja. Odkrito povedano, kar se tiče nas, mi v čudodelno moč nepristranske pravičnosti takih od vlade imenovanih strokovnjakov še nikoli nismo verjeli, kar je prav lahko razumljivo, kajti nepristranost, ki jo vlada prisoja imenovanim strokovnjakom, ima tudi svoje natančno začrtane meje, o katerih pa za enkrat nočemo dalje govoriti. Eno pa je gotovo, pravičnost takih od vlade imenovanih strokovnjakov se pri vsaki priliki prav rada nagiba na stran podjetnikov. Da je temu tako, to gotovo tudi ministrstvu za notranje stvari kakor tudi ministrstvu za javna dela ne bo nič neznanega. V pričo tega dejstva je bilo pač opravičeno pričakovati, da bosta prizadeta ministrstva v skupino strokovnjakov poklicala vsaj take osebe, o katerih nepristranosti bi vsaj na videz bil izključen vsak dvom. Kar pa je v tem oziru vsakdo smatral za nekaj samo ob sebi razumljivega, so prizadeta ministrstva na najbolj brezobziren način prezrla; v skupino strokovnjakov sta smatrala za umestno imenovati tri gospode, ki na noben način niso v njo spadali. Prvi, ki ne bi smel biti imenovan, je rudniški svetnik Hüttemann. Ta gospod je član upravnega sveta severočehske premogokopne družbe in član nadzorstva kutoviške premogokopne družbe. Druga dva, ki ne bi smela biti imenovana, sta rudniška uradnika Kadi in Antl. Prvi je v službi pri praški železarsko-industrijski družbi na Kladnem, drugi pa pri neki družbi v Moravski Ostravi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi o teh treh gospodih osebno sodili kaj slabega, vendar pa si dovoljujemo sledeče vprašanje: Alis matrata ministrstvu za mogoče, da bodo gospodje Hüttemann, Kadi in Antl nepristransko mogli posredovati in poravnati nepristransko obstoječa nasprotja med delavci in podjetniki, katerih se kratkoma ne dá spraviti s sveta in ki se bodo neobhodno pojavljala tudi v načelstvu nezgodne zavarovalnice rudarjev? Ali je sploh mogoče, da bi si na primer centralni ravnatelj Blašek ali pa kak drug gospod iz skupine podjetnikov in rudniški svetnik Hüttemann v kaki stvari, tičeči se delavcev, nasprotovali in glasovali eden proti drugemu?

Ne, nekaj tacega še nismo doživeli in tudi tukaj se nekaj tacega ne bo nikoli pripetilo. Gospodje iz skupine od vlade imenovanih strokovnjakov, v kolikor so sami zainteresovani na rudništvu, kakor n. pr. Hüttemann, Kadi in Antl, bodo pri vsaki priliki vselej potegnili s podjetniki in bodo vedno glasovali tako, kakor bodo gospodje iz podjetniške skupine hoteli, to je čisto gotovo. Zato pravimo, da je način imenovanja strokovnjakov, kakor ga je izvedlo ministrstvo za notranje stvari sporazumno z ministrstvom za javna dela, skrajno krivičen. Krivica je tem hujša, ker je očitno, da se je tukaj zasledoval namen, pomagati skupini rudniških podjetnikov s pomočjo vladne skupine strokovnjakov po ovinkih do večine, da se rudniškim podjetnikom v načelstvu zagotovi premoč. Proti taki manipulaciji moramo odločno protestirati že sedaj, predno bo vlada ob priliki volitev delavske in podjetniške skupine imenovala člane svoje skupine strokovnjakov definitivno.

Iz gospodarskega bojišča.

Izprtje rudarjev v Lavantinski dolini na Koroškem.

Česar se je bilo bati in česar je bilo pričakovati, odkar je prišla nova uprava na krmilo, se je zgodilo: Uprava je rudarje v Št. Štefanu

Policija je storila vse možno, da bi zatrla kravale, ali bila je preslabotna; na plan je moralo stopiti vojaštvo.

In tako se je zgodilo nekega dne, da je šla tisočglava množica pred palačo Kristijana II. in zahtevala kruha. Komaj so se čuli prvi klici, že je planilo vojaštvo peš in na konjih na neoboroženo množico. Puške so pokale, sablje so sekale in v morju krvi so se zvijali ranjenci.

To krvoprelitje pa je izbilu sodu dno. Leta in leta zatajevana jeza je bruhnila na dan v velikih vstajah, ki so se širile od mesta do mesta, od vasi do vasi. Podobna zlemu demonu se je valila množica po cestah, uničujoč vse, kar ji je hotelo ustaviti korak. Kristijan II. in Moloh I. sta zbežala, neznanu kam; brez sveta, brez moči, sta bila vojaštvo in policija proti revoluciji. Učeni, plemeniti ljudje so se postavili na čelo vsega gibanja, z namenom, da ga spravijo na pametni tir. Njim se je posrečilo, napraviti mir v deželi. Delavstvo se je vrnilo na delo, troji pa so se poizgubili v daljavi. Nezadovoljnost in beda sta izginili, veselo in srečno ljudstvo je delalo v mestih in na deželi. Seveda ne več za Kristijana II. in Moloha I. in njih trabante, temveč zase.

izprla. Prvi uradnik pri tamošnjem rudniku v svojem sovraštvu proti rudarjem ni toliko časa odnehal, dokler sodu ni izbil popolnoma dno. Naslanjaje se na podporo strojnega mojstra je ravnatelj Šnür uvajal eno novotarijo za drugo. Seveda ni uvajal take novotarije, ki bi bile v korist delavcem, temveč le take novotarije, ki so bile delavcem v škodo, bogatemu posestniku rudnika, stomilijonskemu grofu Hencklu pl. Donnersmark, pa v korist. Tako na primer je hotel ta ljubeznivi »direktor« rudarjem odjesti drva, ki so jih rudarji v obliki odpadkov jamskega lesa od pamtjeka nosili domu za domačo kurjavo. Ker pa se rudarji svoji stari pravici niso hoteli odreči, je njegova želja, prihraniti milijonskemu grofu tiste uboge odpadke, splavala po vodi, rudarjem pa so drva ostala.

Zdi se, da je afera z drvmi bila le nekaka predigra poznejšim dohodkom. In res: mir ni trajal dolgo, ravnatelju Šnüru ni dala vest miru, vedno je premišljeval kako bi delavce bolj »šniral«. Kar naenkrat je stare delovne pogoje postavil na glavo in je kar meni nič tebi nič, brez da bi le kaj omenil, diktiral delavcem nove, seveda veliko slabše delovne pogoje. Delovni čas je vsem delavcem hotel enostavno kar za dve uri dnevno podaljšati. Da delavci takih pogojev niso mogli sprejeti je pač lahko razumljivo. Delegati rudarske zadruga so vsled nastalega konflikta prišli v pisarno uprave, da posredujejo. Šnür je ta korak delegatov spravil popolnoma ob pamet, katere itak ni imel bogve kaj. Delegate je prav hribovsko nahrulil, češ v Št. Štefanu nima nihče drugi kaj govoriti, kakor le on, končno je hotel od svojih diktiranih dveh ur milostljivo pol ure popustiti in dnevni delavni čas podaljšati »le« za eno in pol ure. Velik in mogočen pa je res tale Šnür, vsaj v domišljiji. Kaj njega briga zakon, kaj njegva briga če delavci vsled prenapornega in nevarnega dela morajo nekaj let preje pod zemljo, on tega ne čuti. Če bi delavci sprejeli, oziroma vzeli na znanje tako popolnoma protizakonito podaljšanje delovnega časa, bi to pomenilo toliko, kakor, da bi podpisali svojo smrtno obsodbo. Nekaj takega pa vendar noben pameten človek od prizadetih rudarjev ne bo zahteval. Bilo je torej v interesu rudarjev samih, da so se samopašni, obenem pa tudi nečloveški zahtevi ravnatelja Šnür uprli. Ko pa je Šnür videl, da rudarji vstrajajo pri starih delovnih pogojih, in da ne bo ničesar opravil, je v svoji satanski jez zaklical: »potem pa pojdite vsi skupaj domov!« Rudarjem družega ni kazalo, kakor izvršiti dobljeni ukaz, in so se res vsi skupaj zbrali in — odšli domov.

Na tako podel način, ki pogreša vsako trohico človeškega čuta je prenapeti Šnür izzval boj, kateri zna imeti nedozirne posledice in vsled katerega bodo iz same zlobe ravnatelja rudarji seveda trpeli največ.

Nemškonacionalni fanatiki in krščansko socialni podrepniki prepogostokrat godejo, češ, delavce ščuvajo njih voditelji v take boje. Ta sodrga klafačev bi se ob priliki tega boja lahko prepričala, da delavski voditelji ne upri-zarjajo mezdne boje, pač pa da so podjetniki tisti, ki vsled svoje nenositnosti delavce v stavke naravnost gonijo. Pa ne verjamemo, da bi se od podjetnikov protežirana nemškonacionalna in klerikalna garda naučila kaj pametnega. Slej ko prej bodo njih umazano načelo izvajali, namreč padati v hrbet poštemim delavcem na migljaj podjetnikov in njegovih kreatur.

Pred vsem pa je ta boj poučen za rudarje same, kajti slučaj v Št. Štefanu dokazuje, da se na miroljubnost podjetnikov nikoli zanašati ne smejo, da je torej v interesu rudarjev samih, da so vedno dobro oboroženi, to je, da morajo biti vedno dobro organizirani, ako jim je kaj ležeče na tem, da vsak naskok in udarec podjetnikov ter udarec podjetniških hlapcev takoj zavrnejo oziroma parirajo.

Upajmo, da bodo naši tovariši v Št. Štefanu iz tega, jim vsiljenega boja, izšli kot zmagovalci. Parola njihova naj bo: »ne udati se!«

Nakup premogovnikov v Velenjem in Zabukovci potom države.

Premogovniki v Velenjem in Zabukovci v doglednem času gotovo pridejo v last države. Tozadevno uradno poročilo pravi: Svoječasno so bili rjavi premogovniki pl. Daniel Lappovih dedičev z vsemi k premogovnikom pripadajočimi zemljišči ter mobilijami državni ponudeni na odkup. Ker si je vlada že od nekaj prizadevala zagotoviti si potrebno množino premoga za svoje na jugu države, v Celju, Idriji in Rablju ležeča montanska podjetja, je ministrstvo za javna dela za nakup ponudene premogovne obrate v navedenih krajih dalo potom komisije strokovnjakov natančno preiskati. Rezultat preiskave je bil tak, da se je gori imenovano ministrstvo odločilo dotične premogovnike za državo nakupiti.

povečati svojo državo. Iz kakršnegakoli ničnega vzroka je napovedal svoji sosednji državi vojno, ki jo je v kratki dobi zmagonosno končal in si tako prisvojil državico.

Vsa dežela je bila pijana zmage. Patriotje so kričali po cestah in hrupno slavili zmagovalca Kristijana II., ki je med vojno ležal na prsih svoje priležnice.

A maček ni izostal. Zaradi tega ropa so ga začele sovražiti vse druge države. Sovražniki se sicer niso drznili začeti vojne, ampak kaznovali so jo na drug, zelo občuten način. Blaga, ki je prišlo iz države Kristijana II., niso več sprejemali in ladje so se vrnile v domača pristanišča, ne da bi bile storile svojo nalogo.

Moloh I. je preklinjal in divjal, ker je bil v nevarnosti njegov dobiček. Tovarne so morale ustaviti delo in delavci so jih morali zapustiti; tudi rudarji so morali praznovati in množvo ladij je lenarilo po pristaniščih. Brezmejna revščina se je naselila med delavnim ljudstvom, pohajkovalo je po ulicah kakor strahovi. Sprva nemo, zlovoljno, še vedno upajoč na boljše čase. Ko pa se je brezposelnost vgnezdila vedno bolj in je bila lakota vedno neznosnejša, je začelo glasno mrmrati. Vedno večje so bile demonstracije, vedno glasneje je grmel glas po pomoči.

Državni rudnik v Rablju na Ko-roškem.

Državni rudnik v Rablju neprestano napreduje in se širi. V državnem proračunu za obdobje 1914—1915 je določenih 200.000 K za stavbo nove pripravljavnice pri tem rudniku, nadalje 34.000 kron za izpopolnitev gospodarskih poslopij in zgradbo novih hiš za delavska stanovanja.

Kakor vse kaže, bo v kratkem dana možnost upravi rudnika, da število delavstva pomnoži. V eraričnih rudniških obratih v Rablju kopljejo cinkovo in svinčeno rudo. Cinkova ruda gre vsa v erarično cinkarno v Celju, dočim svinčeno rudo topijo v lastni, k rabeljskim obratom spadajoči topilnici, v kateri iz nje izgotavljajo svinčeno kovino. Ker pa dosedanja pripravljavnica za današnjo množino nakopane svinčene rude ne zadostuje več in ker je tudi možnost dana, množino pridelane surove rude še povečati, je pač v interesu podjetja samega, da se gori omenjena nova, pravzaprav še druga pripravljavnica zgradi.

Skupna svota, ki jo obsega državni proračun za obdobje 1914—1915 kot potrebščino eraričnih rudniških obratov v Rablju znaša 1.431.730 K. Plače so proračunjene na 395.200 kron, stroški prodaje na 177.800 kron, nakup materialij na 200.000 kron, nakup mobilij na 46.600 kron, plače uradnikov itd. na 69.800 K, zdravstveni stroški na 20.800 kron, davki in doklade na 160.000 K, poprava stavb in preuredb na 24.000 K, končno so nameravane nove stavbe proračunjene na 234.000 kron.

Dohodki za prodane produkte so proračunjeni na 2.183.200 kron tako, da bo prebitek znašal kakih 779.870 kron. Dobiček države pri rajbelskem rudniku je torej zelo lep.

Zgradba nove pripravljavnice v Rablju je bila že razpisana. Med pogoji, ki jih je razpis vseboval je bil tudi ta, da mora ves material, katerega se bo za zgradbo rabilo biti domačega — avstrijskega izvora in da smejo biti pri zgradbi uposleni le delavci Avstrijci. Navedena določba je prišla v razpis vsled posredovanja državnega poslanca sodruga Grögerja pri ministrskem predsedniku grafu Stürgkhu.

Gospodarski pregled.

Državni rudniki in premogovniki.

V pretečenem letu je uprava državnih rudnikov izdala uradni komunikacij, v katerem med drugim je tudi navajala neugodni položaj — na trgu kovin, kateri je precej uplival tudi na rudniške razmere. Skratka, trgovina s kovinami pridobljenih v državnih rudnikih je nekoliko opešala. Temu nasproti se je v državnih premogovnikih delalo v polnem obsegu in se je tudi ves pridelani premog kake ujme na cenah prodal. Bilanca državnih rudnikov ter premogovnikov izkazuje čistega dobička kron 4.818.312. Ker pa je za leto 1912. čisti dobiček znašal 5.041.730 kron je torej čisti dobiček za leto 1913. bil nekoliko manjši. Vse eno je čisti dobiček iz eraričnih montanističnih podjetij leta 1913. bil večji kakor pa leta 1912. in sicer zaradi tega, ker je čisti dobiček eraričnih montanističnih tovarnen od 823.466 kron poskočil na 2.650.573 kron. Leta 1912. je čisti dobiček vseh eraričnih montanističnih podjetij skupaj znašal 5.865.196 kron, leta 1913. pa 7.468.885 kron. Nadalje se poročilo peča s potrebnimi investicijami, ki jih v državnih montanističnih podjetjih bo treba izvesti ter končno navaja, koliko se je v tem oziru leta 1913 napravilo.

Jurij Štut, akcijska družba, koje izdelki so tudi zlasti kar se tiče mila (žajfe) znani naši rudarski javnosti, je imela dne 20. junija t. l. svoj občni zbor. Predlogi upravnega sveta glede razdelitve čistega dobička v znesku kron 3.127.243 so bili soglasno sprejeti. Na vsako delnico se torej bo izplačalo po 32 kron.

Poročila iz tujine.

Ogrsko.

Stavka rudarjev premogovnikov dunajske paroplovne družbe, o kateri smo zadnjič precej obširno poročali, je bila dne 1. julija končana. Predno pa so rudarji odnehali od stavke je ravnateljstvo moralo obljubiti, da bo plače povišalo. Boj teh 3200 rudarjev je bil zares junjski boj; celih 7 tednov so ti možakarji vztrajali v boju, ki je bil tako hud, da se niti popisati ne da. Naši ogrski tovariši so v tem svojem interesnem boju prenašali lakoto tako, da so v pravem pomenu besede s svojimi družinami vred stradali. Beda je bila tem hujša, ker vlada nobene organizacije, tem manj pa nabiranje kakega stavkinega fonda ni dopustila. Stavkolincev, na katere je ravnateljstvo računalo, ni bilo, vsled česar je ravnateljstvo bilo prisiljeno popustiti. Izmed že mnogih stavk rudarjev na Ogrskem, je bila ta stavka prva, ki se je končala dostojno in častno. Ne mažarska vlada in njene oblastnije, ne žandarji in tudi

ne politika izstradanja ni izkoriščevalcem pomagala, udati so se morali. Sicer se stavka ni končala s popolnim uspehom, ker so se rudarji zadovoljili z obljubo, da se bodo plače uredile. Odvisno je sedaj od ravnateljstva, kako se bo stvar uredila. Za vsak slučaj pa rudarji ne smatrajo stvar za končano, boj smatrajo le za prekinjen, sednji čas le kot premirje. Vsi rudarji izjavljajo, da kakor hitro ne bo vprašanje plač rešeno ugodno, bodo takoj neizprosni boj nadaljevali.

Anglija.

Tekom zadnjih tednov so se razmere v rudništvu na Škotskem tako priostrele, da je vsaka nada na mirno poravnavo takorekoč izignila. V škotskem rudništvu je uvedena neka vrsta premične plačilne lestvice. V zadnjem času pa so podjetniki vsled padanja cen premogu, v mnogih premogovnikih na Škotskem plače reducirali, vrhu tega pretijo podjetniki, da bodo plače še znižali. Da preprečijo padanje plač, zahtevajo rudarji, naj se 6dnevni tedenški delovnik skrajša na 4 dni. To skrajšanje zahtevajo zaradi tega, da se produkcija regulira in pa da se padanje cen premogu prepreči. Vsled te zahteve delavcev pa podjetniki žugajo, da ako prično delavci kakega premogovnika delati le 4 dni v tednu, bodo vse rudarje v celem Škotskem izprli.

Ne glede na pretnje podjetnikov, je načelstvo zveze rudarjem na Škotskem dne 10. julija na svoji konferenci v Glasgou sklenilo, da se ima s štiridnevni delovnikom pričeti na četi dne 27. julija. V prvem tednu se ima na podlagi tega sklepa praznovati v ponedeljek in soboto, v nadaljnih tednih pa v sredo in soboto. Sicer pa ima o tem sklepati še konferenca delegatov, toda sprejetje načelstvenega predloga je zagotovljeno.

Ako torej rudniški podjetniki ostanejo pri tem, kar so rekli, tedaj bo že proti koncu tekočega meseca prišlo do splošne izprtije rudarjev na Škotskem. Tudi britanska zveza se je s tem konfliktom že bavila in ni izključeno, da se v danem slučaju ta konflikt bo raztegnil na celo Anglijo, oziroma Veliko Britanijo. Mogoče, da bo v tem slučaju stopil tudi prvokrat medsebojni dogovor zveze rudarjev, železničarjev in transportnih delavcev v akcijo. Ako se to zgodi, tedaj bodemo priča boja, kakršnega svet še ni videl.

Iz bratovskih skladnic.

(Dalje.)

Poročilo bratovske skladnice svinčenih rudnikov, rudniške družbe Union na dolejem Ko-roškem za leto 1913.

I. Bolniška blagajna.

Računski zaključek bolniške blagajne za čas od 1. januarja do 31. decembra 1913.

A. Oddelek bolniške blagajne v Železni kapli.

Dohodki:

prispevki članov za svojo osebo	K	1.456:38
prispevki članov za svojce	»	268:20
prispevki rudniškega podjetja	»	1.456:38
na globah (kazni)	»	5:—
na darilih	»	3:—
v gotovini prejete obresti	»	258:39
na tekočih obrestih od vrednostnih papirjev	»	4:—
Skupaj dohodkov	K	3.451:35

Izdatki:

bolniška podpora v denarju	K	366:30
zdravniki in kontrola bolnikov	»	546:41
zdravila	»	546:41
bolnišnični, oskrbovalni ter prevojni stroški	»	40:—
pogrebni stroški	»	12:—
Skupaj	K	1.511:12

Upravni stroški:

nagrada zapisnikarju	K	60:—
potnina članom načelstva	»	24:—
2% provizije za nakup vrednostnih papirjev	»	5:24
kurzna zguba	»	118:80
Skupaj	K	208:04

Gorenji izdatki **1.511:12**

Skupaj vseh izdatkov **K 1.719:16**

Dohodki so leta 1913 torej bili večji kakor izdatki in sicer za **K 1.732:19** z rezervnim skladom od leta 1912 v znesku **K 5.685:48**, znaša premoženje koncem leta 1913 **K 7.417:67**.

B. Oddelek bolniške blagajne v Možičah.

Dohodki:

prispevki članov za svojo osebo	K	21.085:45
prispevki članov za svojce	»	5.565:40
prispevki rudniškega podjetja	»	21.085:45
na globah (kazni)	»	2.205:71
za izgubljene članske knjižice	»	2:—
obresti od vrednostnih papirjev	»	2.737:75
na tekočih obrestih od vrednostnih papirjev	»	236:99
Skupaj dohodkov	K	52.918:75

Izdatki:

bolniške podpore v denarju	K	19.286:59
zdravniki in kontrola bolnikov	»	1.447:58
zdravila	»	12.504:17
bolnišnični, oskrbovalni ter prevojni stroški	»	5.456:06
pogrebni stroški	»	612:—
izredne podpore	»	288:—
Skupaj	K	39.594:40

Upravni stroški:

plače	K	1.400:—
najemnina pisarne in kurjava	»	446:70
tiskovine	»	40:—
poština	»	24:47
potnina članom načelstva	»	61:—
2% provizije za nakup vrednostnih papirjev	»	120:22
nakup drv in upeljava električne razsvetljave	»	1.551:15
10% odpis od inventarja	»	384:01
3% odpis od vrednosti posestev	»	1.346:10
Skupaj	K	5.373:65

Drugi izdatki:

najemnina bolnišnice	K	1.000:—
najemnina čakalnice	»	80:—
popravki v rudniški bolnišnici	»	1.045:90
in kurzne izgube	»	1.637:30
Skupaj	K	3.763:20

Vseh izdatkov je torej **K 48.731:25**

Dohodki so torej večji kakor izdatki in sicer za **K 4.187:50**, prišteveni rezervni sklad od leta 1912 v znesku **K 63.847:64**, znaša premoženje na koncu leta 1913 **K 68.035:14**.

V rudniški bolnišnici v Črni se je tekom leta 1913 nahajalo v oskrbi 229 oseb skozi 3185 dni. Oskrbovalni stroški so znašali skupaj 4798 K 70 vin., oziroma dnevno za osebo 1 K 50 vin. Med navedenim številom oseb se je nahajalo tudi 12 oseb s 146 oskrbovalnimi dnevi od firme Racman.

V drugih javnih bolnišnicah se je nahajalo 13 oseb skozi 219 dni v oskrbovanju. S prevoznino vred so stroški za te 13 oseb znašali 697 kron 36 vin., oziroma 3 krone 18 vin. za vsak dan.

Bolniške podpore v denarju prihaja na moške 15.341 K 14 v, ali 10 K 64 v na osebo; na ženske 4.311 K 75 v, ali 17 K 46 v na osebo.

Stroškov za zdravila prihaja na člane 8218 K 98 v, ali 6 K 26 v na osebo; na svojce članov 5031 K 60 v, ali 3 K 70 v na osebo.

Računski zaključek provizijske blagajne priobčimo prihodnjic.

Dopisi.

Hrastnik, Slabe razmere v tukajšnjem rudokopu. Gospod Drolc kot obratni vodja je začel vpeljevati novi modus. Njemu je namreč vseeno, ali je dobro ali slabo delo. Ne sprejema prav nič pri oddaji akorda ali je daleč za spravljati, ali blizu, ali je zrak čist ali se dihati ne da. Seveda mora ista partija, ki ima slabo delo tudi slabo zaslužiti. Namesto, da bi dal boljši akord, da bi se vsaj zaslužilo toliko, da bi človek živeti zamogel je pa pogruntal novo kazen. Ista partija, katera zasluži 2 K 50 v mora za kazen, ker je imela slabo delo in slab akord na ferzatz (vsaj starejši kopači). Ali ni to naravnost briti norca iz ubogega rudarja? Gospodine Drolc, ali bi Vi lahko živeli z 2 K 50 v dnevno? Ker pa domala plačate toliko davka od svojega zaslužka, kot rudar zasluži, se vam delavci ne smilijo.

Čudno se nam tudi zdi, da se tu in tam kako soboto ne dela. Začelo se je tudi rudarje (kmete) na dopust pošiljati. Ako pa prideš v nedeljo v čakalnico, pa boš videl toliko rudarjev, da boš mislil, da je delavnik. V nedeljah je najmanj 150 ljudi na delu. Ne verjamemo, da se toliko ljudi rabi za nujna dela. Ali bi se ne moglo med tednom tudi razna taka dela popraviti, namesto da bi se rudarje poslalo na dopust ali pa v fersac (zasip). Zdi se nam pa, da je ta metoda čisto nekam drugam naperjena in sicer stremijo po poslabšanju akorda. Zadnje čase se vidi kako brezobzirno postopajo vsi skupaj od obratnega vodje do zadnjega paznika dol. Češ, sedaj so rudarji itak prestrašeni radi dopustov itd. se ne upajo ganiti. Že pri zadnjem gibanju leta 1912., ko so bili shodi ogromno obiskani in ko se je doseglo, s pomočjo organizacije 5% povišanje akorda, smo pripovedovali, da je treba sedaj, da se rudarji pridružijo svoji stanovski organizaciji, da obdržimo vsaj to, kar smo dosegli.

A že po par mesecih so bili shodi veliko slabše obiskani. Ker so bili zaslužki dokaj boljši od poprej so si rudarji mislili, a, kaj shod, a, kaj organizacija, socialisti niso še nikdar nič dosegli. Prišli so izdajalci delavcev takozvani podporniki in agitrali proti nam. Da celo par rudarjev, ki so se prištevali socialistom, ki so pa vredni podpornikov so ruvali proti našim zaupnikom. Počenjanje teh izdajic so pa predobro zasledovali gospodje pri rudniku. In ko so videli, da se rudarji cepijo, da si nasprotujejo,

ter da niso edini, so se nasmejali, kajti uverjeni so bili, da bode delo prav lahko, da poslabšajo akord in tudi šikaniranje bode zopet šlo v klasje. Organizacija rudarjev »Unija« je rudarje skozi čeli čas opominjala, da naj se zbude iz tega spanja, da naj se organizirajo in naj nastopijo proti izdjalaski organizaciji podpornikov, kajti prišel bode čas, ko bomo morali biti pripravljeni, da si obdržimo to kar smo si priborili in da odbijemo šikaniranje. Seveda prihajajo sedaj rudarji, ki se jim godi krivica in kriče pomagajte. Ja prijatelji, za vse to se imate zahvaliti podpornikom, ki so zasejali razdor in sovraštvo med vas. Ti so isti ničvredni hlapci kapitalizma, ki združujejo delavstvo in s tem pomagajo kapitalistom. Rudarji, tovariši spreglejte vsaj sedaj, kje so vaši nasprotniki in kje prijatelji, ter se oklenite vaše organizacije Unije rudarjev, v kateri so združeni rudarji cele Avstrije.

Črno-Mozice. Zdi se, da gosp. društvo ali kakor ga tukajšnji patentirani nemški naceti imenujejo — Wirtschaftsverein, postaja pravcati torišče neke rumene sodrge, ki se je v zadnjem času tukaj pričela nekam oblastno repenčiti. Predsednik te sumljive rumene družbe je neki Alojzij Wiecher, ki je ob enem tudi nastavljen kot poslovodja filijale tega dičnega Wirtschaftsvereina v Črni. Kako jo upravlja, je njegova stvar in njegovih hajlbrüderjev. Da pa mora biti gospodarstvo te filijale naravnost »vzorno«, o tem nam priča dejstvo, da se v njej od časa do časa shaja neka rumena družba krokarjev. Tako s eje na primer vršil neki tak sestanek »sinov matere Germanije« v črnski filijali dne 29. junija in razume se, da je bil sestanek združen tudi s »primerno« požrtjijo, pa recimo raje fresažo, ker imamo opraviti z naceti. Kar je bilo rudarjev poleg, so bili seveda Slovenci! Kako je tem revežem na duhu teknilo judeževu pivu in svinjina, ne vemo. Značilno pa je, da nekaj semkaj priromanih hajlovcev od časa do časa povabi nekaj slovenskih rudarjev, ter jih za judeževu groše napajajo in nafutajo, da jih potem omotene vpisujejo v neko haje nemškonacionalno organizacijo, katera pa je v resnici organizacija stavkokazov in izdajalcev. Kakor je že ob takih prilikah pri tej družbi v navadi, se je tudi to pot, ko so se udeleženci »fresaže« pošteno zalili in je veselje prihajalo do vrhunca, končala vsa stvar z neizogibnim pretepom. Očividno so imeli hinavci namen pritiskati si navzajem kako Kajnovu znamenje, da se bodo pozneje lažje spoznali. Kakšnega »pristnega« nemškonacionalnega kova so ti junaki, dokazuje tudi dejstvo, da udeleženi rudarji med splošnim pretepom niso hajlali, ampak se prav krepko priduševali, tudi »Teufelna« niso omenili, pač pa so prav po domače klicali na pomoč hudiča! Med temi »pristnimi« nemškonacionalnimi krokarji in los von romovci se je nahajal tudi — mežnar Aleksander Piko, tudi ta je dobil svoj delež po grbi tako, da je bil menda ves pikast. »Nemški« naceti in slovenski klerikalci v obliemu, to je zares prizor za bogove. Iz vsega tega sledi, da so prostori Wirtschaftsvereina postali čisto navadna beznica, kar je nam pač vse eno. Če imajo nekateri delavci tako »dobre« želodce, da se jim stvar ne pristudi in nosijo svoj denar še tja, jim ta dober želodec privoščimo. Končno bi še onim slovenskim rudarjem, ki so se vsedli na limanice, najbolj brezvestnim hujšakcem in ki mislijo postati popolni idijoti, v nemškonacionalnem smislu, še svetovali, naj bi si nadeli tudi prava pruska imena. Da ne pridejo v zagato, jim nekaj takih navedemo: Pivke, Kravutschke, Kavke, Reineke, Ochse itd. Tudi švicarskih nemških imen je dosti na razpolago, zlasti bi marsikateremu izmed te družbe pristojalo primerno ime Eseli. Poleg tega naj si še vsak nadené posebno družabno ime Iškarijot.

Ljubno. Dne 10. julija se je pred tukajšnim okrožnim sodiščem moral zagovarjati 22letni rudar Konrad Klinc, zaradi navadnega barabstva Dne 21. junija t. l. je Klinc v eni izmed zloglasnih pivskih beznic, pri »Zamorcu«, prišel z rudarjem Franc Leskovšekom preprij. Ker pa se Leskovšek očividno ni maral preprijati,

se je namenil prostor zapustiti. Ko pa je prišel k vratom, mu je Klinc kar meni nič, tebi nič, sunil nož v trebuh. Obtoženi Klinc je za to svojo šuftarijo dobil osem mesecev težke ječe.

Pazniki pri trboveljski družbi so dobili nov služben red. Trboveljska družba je začela delati paznikom nov služben red, ki velja za ves rudniški okraj Celje in za okrožje rujava premoaga Zagorje. Družba je sporazumno z drugimi podjetniki v celjskem okraju v imenu I. skupine rudarske zadruga sestavila nov službeni red, ki ga je podpisal ravnatelj Heinrich v Trbovljah, ne da bi bila zaslišala kakega paznika. Zato pa je službeni red tudi tak, da ne daje paznikom nikakršnih pravic, pač pa jim nalaga same dolžnosti. Če vtaknejo pazniki novi službeni red mirno v žep, bodo seveda v prihodnje nesvobodni ljudje in prav navadni sužnji trboveljske družbe. Službeni red je izdala družba tudi samo v nemškem jeziku, čeravno je približno polovica paznikov, ki ne razumejo prav nič nemškega. Morda pričnejo sedaj tudi pazniki premišljevat, da je skrajni čas, da nastopijo organizirani, ker s tem službenim redom so jim podjetniki pač pokazali, koliko je vredna kapitalistična ljubezen do uslužbencev in naj bodo v katerikoli kategoriji.

Trbovlje. Dne 15. t. m. ob 4. popoldne je zopet smrtno ponesrečil 18letni rudar Ivan Oblak, doma iz Radeč. Padel je z vozom v predor, globok od 6 do 7 metrov. Krivda je ta, da sta bila popreje dva delavca pri predoru. Ker pa trboveljska premogokopna družba ne gleda na varstvo delavca, temveč le na dobiček, je šla, pa je v tem mesecu enega delavca odstranila od predora. Torej ji je več vreden dobiček kakor delavsko življenje. Delavci, če se hočete ubraniti take dobičkaželjnosti na račun vašega življenja in ohraniti vaše zdravje, je to mogoče le s pomočjo organizacije.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA:

Sodrugom udeležencem revirne konference. Poročilo o revirni konferenci pričnemu priobčevati s prihodnjo številko.

Trbovlje. Priobčimo s primerno krtačo prihodnjič. S. pošli kmalu in priloži tudi prezenčno listo. Zdravo!

Velenje. Nekaj omenjamo danes, ostalo prihodnjič, malo potrpi. Če imaš morda kaj za dopolnitev, napiši in pošli. Zdravo!

Črno. Saj priobčimo! Drugi dve novice smo oddali »Zarji«, ki jih je tudi že priobčila. Zdravo!

Pozor, sodrugi!

Slovenski rudar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsako sredo in soboto in stane naročnina

celoletna K 10-40
polletna 5-20
četrtletna 2-60
mesečna —90
za inozemstvo celoletno . . . 14—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna števila 10 vin.
Vsak zavezen rudar bi moral biti naročen na »Zarjo«.
Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo »Zarje« v Ljubljani.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-Newyork, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Nič ne pomaga, vsak mora priznati, da je Kolinska kavna primes vendarle najboljši kavni pridatek, ki se odlikuje po svoji izvrstni kakovosti in daje kavi izboren okus, prijeten vonj in lepo barvo. Obenem pa je pristno domače blago. Vse naše gospodinje kupujejo torej samo Kolinsko kavno primes in so z njo najbolj zadovoljne.

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschlen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

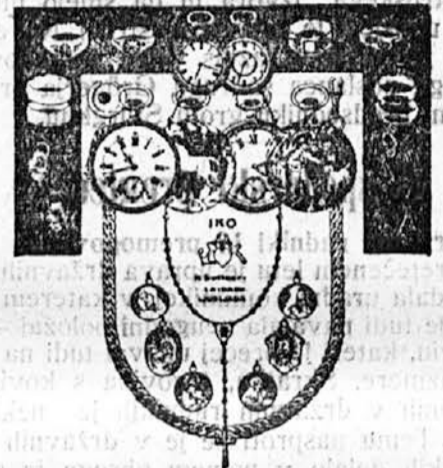
Ceniki zastoj in franko.

Najcenejša ura

ni navidez cena bazarska ura, ki se hitro pokvari in imate z njo vedno stroške za popravila, marveč trajno dobro idoča, zanesljiva švicarska ura, ki zaleže tri slabe bazarske ure. Svetovno znano je, da dobavlja trgovina z urami firma H. Suttner v Ljubljani št. 10, le najtočneje idoče, trpežne švicarske ure po originalnih tovarniških cenah.

Krasen cenik s tisočililustracij gratis in franko.

Št. 410 Patent Roskopi ura, idoča 36 ur K 4-10
Št. 698 Niklasta cil. rem. ura K 5-50
Št. 719 Srebrna remontoarna ura K 7-80
Št. 721 Srebrna remont. ura, 6 rubinov K 11-50
Št. 723 Srebrna cil. rem. ura, 6 rub. močne pokr. K 11-70
Št. 727 Srebrna rem. ura, 6 rubinov, grav. kolesje, močne pokrove K 12—
Št. 748 Srebrna rem. ura, dvojen plašč K 13-50
Št. 38 Amer. duble zlata verižica mod. fazona . K 5-60
Niklasta verižica K 1—
Št. 556 Dolga srebrna ženska verižica, 150 cm dolga, masivna K 5—

Razpošilja po povzetju ali proti naprej vposlanem znesku. Če kaj ne ugaja, se vrne denar.

H. Suttner le v Ljubljani št. 10.

Ta razpošiljalnica nima nobene podružnice. Lastna tovarna ur v Švici. Znamka IKO slovi po celem svetu. Glavno zastopstvo tovarne ur „ZENITH“.
Svetovna eksp. trgovina z boljšimi urami.

Potniki v severno in južno AMERIKO se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezličnim brzozavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopej l. t. d.

Simon Kmetetz Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.